

Als jij van mij was

Christina Erikson

Als jij van mij was

Svartå, 1782. De rebelse zestienjarige Christina voelt zich opgesloten in een keurslijf van de gegoede klasse – zal ze haar eigen keuze voor de liefde mogen maken?

Deel 1 van de *Svartå*-trilogie

Vertaald uit het Zweeds door Corry van Bree

ISBN 978-90-492-0686-4

ISBN 978-94-023-2634-5 (e-book)

ISBN 978-90-528-6858-5 (audio)

NUR 302

Oorspronkelijke titel: *Om du var min*

Vertaling: Corry van Bree

Omslagontwerp: DPS Design & Prepress Studio

Omslagbeeld: © Shutterstock

Zetwerk: Mat-Zet bv

© Christina Erikson 2023. Published in agreement with Sebes & Bisseling Literary Agency

© 2025 Nederlandse vertaling Meulenhoff Boekerij bv, Amsterdam

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd bestand, of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Tekst- en datamining van (delen van) deze uitgave is uitdrukkelijk niet toegestaan.

All rights are reserved, including those for text and data mining, AI training and similar technologies.

Ter herinnering aan Marianne

Lieve lezer,

Het moment waarop ik voor de eerste keer de hoge door de zon verbleekte deuren van landhuis Svartå passeerde zal ik nooit vergeten. Het was een grijze dag in september en mijn verwachtingen waren niet bepaald hooggespannen. De foto's in de brochure van de makelaar waren allesbehalve aantrekkelijk, maar omdat ik niet bang ben om hard te werken had ik mijn man overgehaald om in elk geval te gaan kijken. Kijken betekende tenslotte niet per se kopen, hield ik zowel hem als mezelf voor.

Na een lange autorit stapten we uit de auto en ik keek naar de gevel. De muren en het dak zagen er goed uit. Blijkbaar had iemand het hoofdgebouw onderhouden. De twee vleugels leken vervallen. Ik haalde diep adem en stapte over de drempel. Het landhuis rook muf en in de hal was niets over van de decoraties uit de achttiende eeuw. Op de onmogelijkste plekken waren gipsplaten slordig vastgespijkerd en de oorspronkelijke dubbele deuren waren vervangen door stalen branddeuren. Op plekken waar de gipsplaten niet voldeden, waren kilo's siliconenkit gebruikt. Het resultaat was hartverscheurend. Het was overduidelijk dat deze rampzalige verbouwing niet door vakmensen was gedaan.

Met een knoop in mijn maag liep ik in de salons op de begane grond rond. Pas toen ik een originele tegelkachel in het oog kreeg, besepte ik dat het hart van het huis nog steeds klopte, dat er leven onder het vuil en het stof zat. Ik ging sneller lopen en rende uiteindelijk bijna door de

kamers. De met de hand gesneden houten ornamenten met goudverf boven de deuren, de wandpanelen die waren beschilderd met de vier jaargetijden en de gustaviaanse spiegels aan de muren bezorgden me een geluksgevoel. Dit was de achttiende eeuw waarover ik had gedroomd.

Ik was verloren.

*

Een lange reeks sterke vrouwen heeft op landgoed Svartå gewoond. Tijdens mijn ontdekkingstochten als nieuwe eigenaar werd dat me wel duidelijk. In een ruimte op de enorme zolder vond ik oude schilderijen en foto's die niemand blijkbaar de moeite waard had gevonden. Tussen kapotte lijsten en gebroken glas trof ik een schilderij aan van een stamboom vanaf de voltooiing van het landhuis tot de moderne tijd. Het duurde niet lang voordat ik me realiseerde dat vrouwen hier de scepter hadden gezwaaid. Met korte onderbrekingen van mannen hadden vrouwen gedurende tweehonderdvijftig jaar het landhuis en de bijbehorende activiteiten beheerd.

Het was nog opmerkelijker dat meerdere van die vrouwen Christina heetten.

De nacht na mijn ontdekking dat ik een nieuwe Christina in deze reeks vrouwen op landgoed Svartå was sliep ik onrustig en werd ik wakker met het gevoel dat ik iets over het hoofd had gezien. Ik sloeg het ontbijt over en ging terug naar de zolder met alle schilderijen en stapels documenten. In een met de hand geschreven verslag las ik het gerucht dat de bouwmeester van het landhuis was doodgeslagen en ergens onder het gebouw was begraven. Ik lachte, voornamelijk uit zenuwachtigheid. Het was niet bepaald een vrolijke gedachte dat ons huis tevens iemands graf was; eerder huiveringwekkend. Ik stelde mezelf echter gerust met de gedachte dat het waarschijnlijk ging om een werknemer die was gevlucht en dat iemand zijn verdwijning spannender had gemaakt dan die in werkelijkheid was. Zulke verhalen hoorde je wel vaker.

Iets anders wat mijn belangstelling wekte waren de beschrijvingen hoe de eerste Christina op Svartå zich had ingezet voor scholing en gezondheidszorg voor de dorpelingen. Ze kwam op de een of andere manier modern en betrokken over, en helemaal niet zoals ik me een vrouw van adel aan het eind van de achttiende eeuw had voorgesteld. Mijn nieuwsgierigheid was gewekt. Ik wilde meer over haar weten, maar hoe moest ik daarachter zien te komen? In de geschiedschrijving komen tenslotte maar weinig vrouwen voor. Aan de andere kant was Christina de dochter van een hofmaarschalk. Misschien kon ik haar in verslagen over het Zweedse hof vinden?

Tijdens mijn late ontbijt zocht ik op internet naar informatie over haar en de tijd waarin ze had geleefd. Daarna haalde ik mijn boeken over de Zweedse geschiedenis uit de nog niet uitgepakte verhuisdozen en verdiepte ik me in de periode van vrijheid, Gustaaf III en de invloed van Frankrijk. Nergens vond ik de geschiedenis van de vrouwen; die leek in de loop der tijd te zijn verdwenen. Een gevoel van opwinding begon bij me op te komen.

Slechts een paar dagen later wist ik dat ik het verhaal over de vrouwen van Svartå moest schrijven.

Christina Erikson,
juli 2023

1

SVARTÅ 1782

Christina Sporre boog zich over de merrie en spoorde haar aan tot ze over de weiden vlogen en haar ogen begonnen te tranen door de wind.

Ze klemde haar kaken stevig op elkaar en schudde haar hoofd geïrriteerd toen de capuchon van haar cape over haar voorhoofd viel, ontweek een tak en voelde de huid van haar onderbenen branden terwijl die werden geïrriteerd door de lage struiken. Het paard schuimde en Christina haalde zwaar adem. Onder het stijve linnen lijfje ging haar borstkas op en neer en haar lippen waren droog. Ze trok de teugels aan toen ze de appelboomgaard bereikten. Het paard bokte ontevreden en er ging een siddering door het grote lichaam. Ze boog zich voorover en streelde de hals van het dier teder. 'Het spijt me...' fluisterde ze. De vacht, die glansde van het zweet, brandde onder haar handpalm.

Christina ging weer rechtop zitten en keek naar het landschap waarvan ze zoveel hield. *Waar papa en ik van houden...* Ze had weliswaar de elegante en tengere lichaamsbouw van haar moeder geërfd, maar verder was ze het evenbeeld van haar vader, baron Karl Sporre. Van hem had ze haar onhandelbare donkere haar, dat zo dik was als de manen van een werkpaard, de blik in haar ogen die tegelijkertijd nieuwsgierig en koppig kon zijn, en het geluk dat ze uitstraalde als ze haar vader op de voet volgde over landgoed Svartå.

Ze zuchtte hartgrondig en veegde het zweet van haar voorhoofd. Ondanks de wilde rit was ze de ruzie met haar moeder nog niet helemaal kwijt. Die brandde en borrelde nog steeds in haar binnenste. De combinatie van verdriet en haar slechte geweten zorgde ervoor dat ze

op hetzelfde moment wilde schreeuwen en huilen. Barones Eleonore Sporre had Christina ervan beschuldigd dat ze onhandelbaar en lastig was, vooral in vergelijking met haar jongere zus. Beata was beeldschoon, zachtaardig en het evenbeeld van hun moeder, en er was geen enkele twijfel over dat ze het uitstekend zou doen op de huwelijksmarkt.

‘Argh!’ Christina kreunde, waardoor haar paard opzijsprong. ‘Je weet best dat het niet voor jou bedoeld was,’ mompelde ze. Haar paard briepte bij wijze van antwoord.

Het was nooit eenvoudig geweest tussen Christina en haar moeder. Ze had vrijwel altijd het gevoel dat haar moeder niet tevreden over haar was, hoe ze ook haar best deed. Of misschien was ze gewoon goed in de verkeerde dingen, had ze belangstelling voor de verkeerde dingen. Christina en haar zusje Beata hadden niet veel met elkaar gemeen; ze had meer raakvlakken met haar broer Marcus. Christina had moeite om te accepteren dat hij mocht zijn wie hij wilde terwijl zij zichzelf geweld moest aandoen. Maar als erfgenaam van Svartå hoefde Marcus zijn best niet te doen om innemend te zijn. De frustratie stroomde door Christina’s lichaam.

De zon begon te zakken en weerspiegelde in het donkere water van het meer Lilla Björken. Vanaf de bouwplaats op de landtong klonken nog steeds hamerslagen en schreeuwden de voormannen hun bevelen. De zomer was in aantocht, maar de lucht was nog koel.

Door de gecombineerde geuren van vochtige aarde, dampend paard en gesmolten ijzer van de smederij stroomde er een gevoel van puur geluk door Christina heen. Ze haalde diep adem, een glimlach verspreidde zich over haar gezicht en haar schouders ontspanden. Dit was precies zoals ze elke dag van haar leven wilde doorbrengen: vrij en in contact met echte dingen, belangrijke dingen. Zich zachtaardig gedragen, doen alsof ze niets over de wereld wist of haar gedachten achter beleefde gesprekken verbergen was net zo saai als borduren en een re-verence oefenen.

Christina was net zestien geworden, was de oudste van de drie kinderen en had twee nichtjes van haar leeftijd die al verloofd waren. Haar

moeder, die het sociale leven in Stockholm miste, vertelde haar vaak hoe bevoorrecht haar nichtjes waren en over alle geschikte jongemannen met wie de familie Sporre voordelige banden zou moeten aanknopen. Christina voelde zich echter niet klaar voor een huwelijk en vroeg zich af of ze dat ooit wel zou zijn. Ze wilde zoveel meer zien en meemaken dan alleen het huwelijk en het gestructureerde leven dat daar vermoedelijk bij hoorde. Haar moeder leek volkomen tevreden met het organiseren van dinertjes en het roddelen over wie als volgende aan de beurt was voor belangrijke functies en posities, terwijl Christina de wereld wilde ontdekken, zich wilde verdiepen in wetenschappelijke kwesties en haar verstand en tijd wilde wijden aan dingen die echt belangrijk waren. En net als haar vader wilde ze het allerliefst op Svartå zijn.

Als hofmaarschalk moest haar vader een groot deel van zijn tijd aan het hof doorbrengen, maar nadat de bouw van het nieuwe landhuis was begonnen, bracht het gezin gelukkig steeds meer tijd op het platteland en minder in Stockholm door. Christina voelde zich thuis op landgoed Svartå en wilde hier voor altijd blijven, ook al was dat niet wat haar moeder voor ogen had.

De merrie briede en begon te grazen. Christina liet haar begaan. Als haar vader hier zou zijn, zou hij haar vertellen hoe belangrijk het was om het paard altijd onder controle te hebben, maar daar was ze het niet mee eens. Dieren hadden hun vrijheid net zo goed nodig als zijzelf, en Christina had dieren altijd al beter begrepen dan mensen. Mensen waren gecompliceerd. Ze hielden voor zich wat ze wilden en wisten. Een dier zou zich nooit zo gedragen. Dieren kenden geen valsheid. Ze wiegde mee met de kalme tred waarmee het paard naar Svartå terugliep.

In de verte zag ze Gustaf met een paar vaten sjouwen. Ze haalde diep adem en rechte haar rug. Twee jaar geleden waren ze nog vrienden geweest, maar dat was nu anders. Haar ouders hadden het haar verboden. Gustaf en zij waren geen kinderen meer die op ontdekkingstocht in het bos gingen, bessen plukten, insecten verzamelden of naar een van de eilandjes in het meer roeiden dat ze in het geheim 'het eiland van gelukzaligheid' hadden genoemd. Hij was inmiddels achttien en zou net als zijn vader metselaar worden, terwijl Christina zou worden

uitgehuwelijkt en Svartå zou moeten verlaten. Ze kon er niets aan doen dat ze zich afvroeg of Gustaf nog weleens aan haar dacht.

Een gevoel van warmte stroomde van haar borstkas naar haar wangen en ze voelde vlinders in haar buik toen ze terugdacht aan die keer dat ze hem bij de stallen had gezien, een paar weken geleden. Gustaf was bezig geweest met een net gekochte hengst en ze had hem gadegeslagen terwijl hij het paard had gekalmeerd en met zijn sterke armen in bedwang had gehouden toen het zich los wilde rukken. Uiteindelijk had Gustaf haar gezien en haar blik beantwoord. Het had als een eeuwigheid gevoeld voordat hij wegkeek. Ze was duizelig en met een droge mond weggerend en had urenlang niet meer helder kunnen denken.

Sindsdien had ze hem zowel ontweken als opgezocht. Ze begreep niet wat haar bezielde. De waarheid was dat ze dagenlang na die gebeurtenis over het landgoed was gereden in de hoop een glimp van hem op te vangen, te zien hoe de spieren onder het hemd spanden en hoe een weerbarstige lok van zijn lange haar uit de haarband die hij droeg gleed waarna hij hem achter zijn oor probeerde te strijken.

Christina pakte de teugels onbewust steviger vast, tot de merrie protesteerde en ze ontspande. Ze streek met een hand door haar haar, schoof de capuchon goed en verdrong de gedachten die door haar hoofd tolden. Ze keek of er geen vlekken op haar eenvoudige blauwe rok zaten. Haar moeder en Maja zouden het niet op prijs stellen als ze eruitzag als een keukenmeid als ze terugkwam. Maja was weliswaar alleen haar kamenier, maar voor Christina was ze heel veel meer. Maja was haar vertrouweling en vriendin, degene die haar vreugde en troost gaf, en ze hield van haar alsof ze haar zus was.

Het landhuis, dat bijna bewoonbaar was, verrees voor haar op een zacht glooiende helling aan de oever van Lilla Björken. Als je vanaf de zuidkant kwam aanrijden, zoals zij nu deed, werd je begroet door de twee vleugels die haar vader had laten neerzetten nog voordat de bouw van het landhuis van start ging. Als het gezin op Svartå verbleef, woonden ze in de ene vleugel en het personeel in de andere. Christina vond de eenvoudige kamers gezellig, maar haar moeder klaagde dat het te klein was en de druk op haar vader en de arbeiders om het hoofdge-

bouw af te maken was groot. Christina wist dat haar moeder veel aanpassingen had geëist boven op de toch al extravagante en dure voorzieningen die oorspronkelijk waren gepland, maar het was duidelijk dat Eleonore Sporre niet beseftte dat ze zelf de oorzaak van de vertragingen in de bouw was. Christina had haar vader en moeder er 's avonds over horen praten als ze dachten dat er niemand in de buurt was. De laatste keer was het gegaan over een bijzonder soort vensterglas dat haar moeder per se wilde hebben.

Toen ze de binnenplaats op reed was Gustaf er niet meer. In plaats daarvan zag ze bouwmeester Röse staan. Ze vond hem een vreemde man en mocht hem niet. Het ene moment was hij overdreven vleierig om vervolgens vanuit het niets van stemming te veranderen en iemand uit te schelden. Bovendien stonk hij. Maar haar vader beweerde dat Röse de beste en efficiëntste bouwmeester in de wijde omgeving was en dat hij ruime ervaring met het aansturen van grote bouwprojecten had. Daar viel weinig tegen in te brengen, maar Christina bleef zo ver mogelijk bij hem uit de buurt.

Röse glimlachte en maakte een buiging toen hij haar zag en ze beantwoordde zijn groet beleefd.

Ik ben tenslotte goed opgevoed, dacht ze verbitterd.

Maja liet de mand met schone onderjurken en kousen op haar heup rusten en stopte een losgeraakte rode haarlok onder het witte kapje. Haar handen waren rood en gezwollen omdat ze urenlang kleding had gewassen en haar rug deed pijn door het voorovergebogen over de teil staan.

Vergeleken met het vochtige washok vol warme damp voelde de lucht koud. Ze hield haar vrije hand boven haar ogen om ze tegen de zon te beschermen en draaide haar gezicht vol sproeten naar de hemel. Ze stond het zichzelf heel even toe om te genieten van de geuren van het bos, dat uit zijn winterslaap ontwaakte.

Svartå was al jarenlang Maja's thuis. Ze was hier als jong meisje gekomen nadat haar eerste meester haar had weggestuurd. Op Svartå had ze in de keuken geholpen, hout gesjouwd en nachtspiegels schoongeboend. Naarmate Christina's behoeften veranderden, waren ook Maja's taken gewijzigd en daar was ze intens dankbaar voor. Ze had nooit kunnen dromen dat ze zo veel geluk zou hebben. Dat verdiende ze helemaal niet. Ze was van eenvoudige komaf en had geen andere toekomst dan die haar werd gegund. Maja was in armoedige omstandigheden geboren en haar moeder had haar niet bij zich kunnen houden nadat haar vader was overleden. Ze herinnerde zich alleen flarden en fragmenten van haar moeder. Ze had geprobeerd zich het gezicht van haar moeder zo lang mogelijk te herinneren, maar het enige wat ze nog wist was een liedje dat haar moeder had gezongen en dat ze tegenwoordig voor Christina neuriede. Het was op een bepaalde manier haar enige band met wie ze was geweest.

Nadat ze uit Karlstad was vertrokken, had ze haar moeder nooit meer gezien.

‘Maja! Wat fijn dat je er bent. Ik stond op het punt om Lina naar je toe te sturen.’ Huishoudster Elsa stond met rode wangen en grote donkere zweetplekken onder haar armen in de keuken. Haar schort zat onder de vlekken en de bos met sleutels van de voorraadkamers hing rond haar middel. De jonge keukenmeisjes renden heen en weer met water en hout, er werd gerammeld met koperen ketels die schoongemaakt moesten worden en hun gezichten gloeiden door de hitte van het fornuis.

‘Het was veel wasgoed,’ verontschuldigde Maja zich.

‘Ik heb hulp nodig met het avondeten en de barones heeft opdracht voor een grote schoonmaak gegeven,’ verzuchtte Elsa terwijl ze haar dikke onderarmen aan haar schort afveegde.

‘Ik breng dit snel weg,’ zei Maja en ze verdween haastig met de mand op haar heup.

Ze hadden veel extra werk door de bouw van het landhuis terwijl de vleugel waar het gezin verbleef moest worden onderhouden alsof het een adellijke woning was. Overal waren mensen, en vuil en stof drongen tot in de kleinste kieren door. Zolang ze binnen kon werken was Maja echter blij. Het was erger als ze naar buiten moest om iets te doen. Sommige arbeiders lieten de meisjes niet met rust. Maja hield zich zoveel mogelijk op de achtergrond, sloeg haar blik neer en ontweek de ergste kerels. Ze was niet de knapste van het personeel, iets waar ze dankbaar voor was, maar er waren altijd mannen die zich daar niets van aantrokken. Dat had ze op de harde manier geleerd.

Maja zette de mand op de vloer in Christina’s kamer en stopte de kleding snel in de kast. Ze streek voorzichtig over de prachtige roze rok met bijpassende openvallende robe die was gemaakt van de stof die de baron van zijn laatste reis naar Stockholm had meegebracht. Het was een jurk voor een engel, zo prachtig was die, en Maja wist heel goed waarom Christina hem had gekregen. Ze had de leeftijd om te trouwen en als dat gebeurde zou Maja’s leven eveneens volledig veranderen. Ze kon haar taak als kamenier voor een jongedame goed aan, maar had

geen opleiding als kamenier, oftewel kamerjonkvrouw, voor een getrouwde vrouw van adel. Ze sprak geen Frans en bezat ook geen andere vaardigheden die van een echte kamerjonkvrouw werden verwacht.

Daarom vreesde Maja de dag waarop hun wegen onvermijdelijk zouden scheiden. Maar wat kon ze daaraan doen? Ze kon alleen van Christina houden zolang ze dat mocht doen en wat daarna kwam lag in de handen van God en Karl Sporre. Elke avond, als ze na een lange werkdag eindelijk in bed lag, bad ze tot God om barmhartigheid en dat Hij haar in elk geval in de veilige omgeving van Svartå zou laten blijven.

Gustaf keek naar zijn vader, die het zweet van zijn voorhoofd veegde en een schep water uit de emmer die naast hem stond pakte. Hoewel ze lange dagen maakten en zo veel mogelijk arbeiders aan het werk hadden, was dat niet voldoende. Alle veranderingen in de bouw zorgden ervoor dat het werk uitliep. Er was geen twijfel over dat landhuis Svartå, als het eenmaal klaar was, een van de mooiste herenhuisen in de verre omtrek zou zijn, maar de weg ernaartoe was inspannender geworden dan ze ooit hadden kunnen vermoeden.

Bovendien groeide het ongenoegen.

‘Moet ik om meer mortel vragen?’ vroeg Gustaf. Hij zette de bak neer die hij de steiger op had gesjouwd.

‘We maken dit op, maar daarna stoppen we voor vanavond. Iedereen moet uitrusten als we morgen weer goed willen presteren.’ Zijn vader gaf met zijn ruwe hand een kneepje in Gustafs schouder. Zijn moeder smeerde zijn huid elke avond in om die zacht te houden, maar de volgende dag veroorzaakten de stenen nieuwe wondjes en de mortel droogde zijn huid uit.

Gustaf boog zich dichterbij zijn vader toe. ‘Er wordt weer over de lonen gepraat.’

‘Daar moet je je niet mee bemoeien.’

‘Maar...’ begon Gustaf te protesteren.

Zijn vader keek hem zwijgend aan.

Gustaf keek naar zijn schoenen, die grijs van het stof waren. Rondom hem hoorde hij de arbeiders fluiten en elkaar bevelen toeroepen, en op de achtergrond klonk het voortdurende geluid van hamers op ste-

nen en spijkers die in dikke balken werden geslagen. Zijn vader had nog nooit tegen hem geschreeuwd. Althans, niet voor zover Gustaf zich dat kon herinneren. Zijn vader was van mening dat je altijd verder kwam door kalm te blijven en Gustaf deed zijn best om dat voorbeeld te volgen.

‘Dat is niet de juiste weg,’ zei zijn vader. ‘Doe wat je moet doen, dan kunnen we straks naar huis.’

Gustaf knikte en klom van de steiger af. Hij wist dat zijn vader hem soms te gehaast en onverstandig vond.

Een harde klap op zijn achterste haalde hem uit zijn gedachten.

‘Ik kan je wel het een en ander leren, als je dat wilt,’ zei een van de oudere vrouwelijke metselaars terwijl ze met haar tandeloze mond naar Gustaf grijnsde. Ze tuitte haar lippen, waardoor de andere vrouwen grinnikten.

‘Laat die jongen met rust,’ klonk de kalme stem van zijn vader boven hun hoofden.

Gustaf schudde zijn hoofd lachend en liep naar de volgende ladder. Hij wist wat er over de metselaarsvrouwen werd gezegd – dat het losbandige vrouwen waren –, maar ze leidden een hard leven, trokken naar plekken waar werk was en zwoegden voor weinig geld. Een beetje gekkigheid kon geen kwaad en hij was het gewend dat ze hem plaagden.

Hij had zijn taak net af toen hij en de andere werknemers het bevel kregen om te stoppen met werken en hun gereedschap schoon te maken.

Gustaf en zijn vader liepen zwijgend naar huis.

‘Ik zie aan je dat je nog niet losgelaten hebt waar we over gepraat hebben,’ zei zijn vader na een tijdje.

‘Hoe zie je dat dan?’ vroeg Gustaf.

‘Je gezicht verraadt je, jongen. Je knijpt je ogen half dicht en je mond vertrekt. Op zo’n moment lijkt je heel veel op je moeder.’

Gustaf had altijd te horen gekregen dat hij geluk had gehad omdat hij zijn moeders vriendelijke gezicht en helderblauwe ogen en het stevige, gespierde lichaam van zijn vader had geërfd.

‘Ik maak me er zorgen over dat je het voor de anderen opneemt,’ ging zijn vader verder.

‘Hoe kan het verkeerd zijn om op te komen voor een ander?’ vroeg Gustaf met een gefronst voorhoofd.

‘Als het ondoordacht gebeurt, krijg je problemen. Dat heb ik op de harde manier moeten leren.’

‘Ik red me wel,’ zei Gustaf koppig.

Zijn vader grinnikte. ‘Ooit misschien. Maar als er iemand is die moet opkomen voor anderen, dan ben ik het en niemand anders.’ Hij bleef staan en pakte Gustafs arm vast. ‘Begrijp je wat ik zeg?’ Zijn stem had een autoritaire klank gekregen en liet geen ruimte voor tegenspraak.

Gustaf sloeg zijn ogen neer. ‘Ja, pa.’

‘Andersson,’ hoorden ze iemand zeggen toen ze het dorp in liepen.

Vader en zoon namen hun pet af toen ze zagen dat de pastoor hen riep.

‘Wat goed dat ik je tegenkom, Andersson,’ zei de pastoor met een glimlach. ‘Ik vroeg me af of je naar een scheur in de sacristie zou willen kijken. Ik vertrouw op je vakkennis en oprechte oordeel. Heb je binnenkort tijd om langs te komen?’

‘Natuurlijk,’ antwoordde Gustafs vader. ‘Ik kan morgen, als dat gelegen komt. Het is goed om er bij daglicht naar te kijken.’

‘Natuurlijk, natuurlijk.’ De pastoor maakte een lichte buiging. ‘Ik kijk uit naar je komst, Andersson. Breng mijn zegen over aan je lieve vrouw en zeg tegen haar dat ik hoop haar zondag in de kerk te zien.’

‘Bedankt voor uw vriendelijke woorden,’ zei Gustafs vader.

Ze liepen snel verder naar hun woning. Gustafs moeder begon te stralen toen ze binnenkwamen. Het rook naar geboende vloer en vers brood. Zoals gewoonlijk gaf Elis Andersson zijn vrouw bij wijze van begroeting een kus op haar voorhoofd en ze glimlachte naar hem.

‘De pastoor doet je de hartelijke groeten,’ zei Elis.

Anna klakte met haar tong. ‘Het eten is klaar, maar trek jullie schoenen uit en was jullie handen voordat jullie aan tafel gaan. Ik heb de vloer net schoongemaakt,’ zei ze, waarna ze Gustafs wang streekte.

Na het eten was het Gustafs taak om de kippen te verzorgen, maar in plaats van naar het kippenhok te gaan bleef hij voor de deur staan die hij op een kier had gezet. Het was duidelijk dat zijn ouders iets wilden bespreken terwijl hij weg was.

Hij hoorde zijn vader diep ademen. 'Het ongenoegen verspreidt zich. Zelfs Gustaf begint er al over.'

Zijn moeder zuchtte.

'Je weet dat ik de jongen niets laat overkomen,' zei zijn vader snel. 'Ik ga met Röse praten. Het moet een misverstand zijn. Sporre is geen slecht mens en ik geloof niet dat hij het geld achterhoudt.'

'Bij de Pederssons wordt het steeds moeilijker om de eindjes aan elkaar te knopen.'

'Ze hebben meer monden te voeden dan wij.'

'Ik heb vandaag wat brood bij ze langsgebracht,' zei zijn moeder bezorgd.

Een stoel schraapte over de vloer en Gustaf hoorde voetstappen. Hij vermoedde dat zijn ouders elkaar omhelsden.

'Je zult zien dat het goed komt als ik met Röse gepraat heb,' hoorde hij zijn vader zeggen.

'Je moet vooral kalm blijven,' waarschuwde zijn moeder.

'Dat heb ik je jaren geleden beloofd en ik ben niet van plan die belofte te verbreken.'

Gustaf trok de deur dicht en ging de kippen haastig voeren. Hij dacht aan Röse en de lonen. Blijkbaar was er veel waar hij geen weet van had.

Toen hij terugkwam pakte hij een stompje kaars, wenste zijn ouders welterusten en klom naar de zolder, waar hij zijn eigen hoekje had ingericht. Hij haalde de tekeningen tevoorschijn die hij onder zijn strooien matras verstopte en bekeek ze. Op de meeste stond Christina. Ze deden haar geen recht, bij lange na niet. Hij wilde dat hij de vastberaden blik in haar ogen en haar volle onderlip tot leven kon brengen, maar dat talent bezat hij nog niet, hoeveel hij ook oefende. Hij pakte de mooiste tekening en volgde de lijn van haar kaak met zijn vinger.

Zijn vader had Gustaf gewaarschuwd om afstand van haar te houden en zijn plaats niet te vergeten. Dat deed hij, maar niemand kon hem verbieden om naar haar te kijken.

‘Ik heb het verwachte haververbruik in kaart gebracht, zoals je gevraagd hebt, papa,’ zei Christina. Ze gaf Karl Sporre het voorraadboek terwijl ze samen de eetzaal uit liepen. ‘Het is gebaseerd op de aankoop van extra paarden, zoals we besproken hebben.’

‘Uitstekend, uitstekend,’ zei Karl. ‘Ik ga er morgen naar kijken. Je weet wat je moeder ervan vindt als we ’s avonds over het werk praten.’ Hij knipoogde naar Christina en ze glimlachte naar hem.

In de salon zorgden de kostbare waskaarsen ervoor dat de kristallen van de kroonluchter boven de tafel van elzenwortelhout fonkelden en de schaduwen speelden over de met weefsel bespannen muren. Na het diner verzamelde het gezin zich altijd in de kleine salon, waar de grote tegelkachel een aangename warmte verspreidde. Christina vond het grappig dat haar moeder erop stond de ruimte een salon te noemen, hoewel die niet veel groter was dan de slaapkamers op de bovenverdieping, maar haar moeder hechtte veel waarde aan etiquette. Ze hield graag en vaak monologen over het belang van het behouden van goede gewoontes die van pas zouden komen als ze niet meer in de vleugel hoefden te wonen. Als het aan haar moeder lag, dan waren ze geen dag langer in het keurige, maar weinig luxueuze gebouw gebleven. Haar vader had er echter op gestaan om toezicht op de bouw van het landhuis te houden en was van mening dat het zijn gezin goed zou doen om een tijdje op het platteland te wonen. Christina was het met hem eens, en ze wist dat Beata en Marcus het ook naar hun zin hadden op Svartå.

Zoals gewoonlijk waren de zusjes en hun broer aan het bekvechten terwijl ze naast elkaar op de breedste bank zaten. Hun moeder maande